

प्राज्ञिक (viell. von *मन्* mit *प्र*, m. *Falke* (एयेन) BHATTOT. zu VARĀH. BRH. S. 87, 11. पालङ्क = प्राज्ञिपतिन् MED. k. 116. = वाज्ञिपतिन् H. an. 3, 68. — Vgl. प्राचिका.

प्राज्ञित s. u. प्राज्ञित.

प्राज्ञितर (von *मन्* mit *प्र*) m. *Antreiber von Zugthieren, Wagenlenker* AK. 2, 8, 27. H. 760. HALĀJ. 2, 293. — Vgl. प्राज्ञित, प्राज्ञिक, प्राज्ञन.

प्राज्ञिधर m. N. pr. eines Mannes RĀGA-TAR. 8, 3499.

प्राज्ञिन् s. u. प्राज्ञिक.

प्राज्ञिमटिका f. N. pr. einer Localität RĀGA-TAR. 7, 1184.

प्राज्ञिश (von प्राज्ञिश) adj. *dem Praḡāpati geweiht; u. das Nakshatra Rohiṇi* VARĀH. BRH. S. 24, 4, 33.

प्राज्ञिश्चर (von प्राज्ञिश्चर *Herr der Geschöpfe*) dass. VARĀH. BRH. S. 72, 6.

प्राज्ञ (von प्राज्ञा) 1) adj. f. स्त्री und ई P. 5, 2, 101. 4, 38. VOP. 7, 32. fg. a) *intellektuell* (Gegens. शारीर, तैजस): छात्मन् ÇAT. BR. 14, 7, 1, 21. 42. 2, 10. NIB. 12, 37. MĀND. UP. 3. Ind. St. 1, 420. *klug, verständig, einsichtsvoll*; von Personen AK. 2, 7, 5. 3, 4, 44, 65. H. 341. HALĀJ. 2, 177. KATHOP. 3, 13. M. 2, 123. 3, 11. 4, 187. 7, 26. 60. 141. 210. 9, 41. BHAG. 17, 14. DRAUP. 4, 19. 7, 17. MBH. 3, 2735. R. 3, 68, 55. SUÇA. 1, 104, 12. 134, 15. 2, 313, 2. SPR. 32. 1297. 1877. 2228. VARĀH. BRH. S. 3, 42. 11, 58. 69, 16. °वादिक MBH. 2, 2288. f. प्राज्ञा und प्राज्ञी AK. 2, 6, 12. TRIK. 3, 1, 24. H. 522. प्राज्ञी *die Frau eines einsichtsvollen Mannes* BHĀNUD. zu AK. ÇKDR. अ. प्राज्ञा R. 3, 68, 55. अ. प्राज्ञता M. 4, 167. म. प्राज्ञ MBH. 3, 2117. R. 1, 4, 1. 32, 17. 2, 29, 8. 34, 4. — b) *geringe Einsicht habend*: एतदुपहितं चैतन्यमज्ञत्वानीश्चरत्वादिगुणकं प्राज्ञ इत्युच्यते। एकाज्ञानावभासकत्वादस्य प्राज्ञत्वम् VEDĀNTAS. (Allah.) No. 31. — 2) m. *eine Papageienart mit rothen Streifen an Hals und Flügeln* NICH. PR. — 3) f. स्त्री = प्राज्ञा *Einsicht, Verstand* ÇABDĀRĀVA bei RĀJAM. zu AK. 1, 1, 1, 10. ÇKDR. प्राज्ञमानिन् (प्राज्ञ + मा°) adj. *sich für klug haltend*: दुःखिताय शयानाय श्रद्धायाय रागिणे। यो भेषजमविज्ञाय प्राज्ञमानी प्रयच्छति ॥ KARAKA im ÇKDR.

प्राज्ञ्य adj. *reichlich, viel* AK. 3, 2, 12. H. 1425. HALĀJ. 4, 16. सन्नेश्च प्राज्ञ्यदन्तिषी: MBH. 7, 2294. प्राज्ञ्यन्धनतृणे देशे HARIV. 11911. पयोभि: RAGH. 13, 62. °वृष्टि ÇĀK. 193. °भोष्य Verz. d. Oxf. H. No. 534. °विक्रम gross. bedeutend KUMĀRAS. 2, 18. KATHĀS. 6, 88. 42, 85. 48, 97. नृपासन RĀGA-TAR. 2, 120. सिन्धुसन 3, 347. प्राज्ञ्य: स्वविज्ञपौकारश्चक्रे शंकरवर्मणा 134. स्वाराज्ञ्य PRAB. 52, 2. राज्ञ्यतण lang RĀGA-TAR. 1, 171. — Ist vielleicht in 1. प्र + अज्ञ्य zu zerlegen, so dass die ursprüngliche Bedeutung mit reichlichem Opferschmalz versehen gewesen wäre.

प्राज्ञ्यभट्ट (प्रा° + भ°) m. N. pr. eines Mannes, Verfassers einer Rāḡataramḡigī, GILD. Bibl. 243.

प्राज्ञ्वलन s. u. प्राज्ञ्वलि.

प्राञ्च (1. प्र + अञ्च्) 1) adj. P. 3, 2, 59. f. प्राञ्ची; Declination VOP. 3, 146. der Ton bleibt auf der Stammsilbe P. 6, 1, 182. a) *vorwärts gewandt; vorn befindlich, von vorn kommend, zugewandt; geneigt* H. an. 7, 18. MED. k. 7. RV. 1, 164, 38. 3, 6, 1. 5, 28, 1. अयम प्राञ्चो यज्ञमानमच्छ 45, 2. 8, 12, 2. 10, 66, 12. 87, 9. VS. 8, 17. प्राञ्चो अग्राम नृतये कृतोय so v. a. *bereitwillig, gern* RV. 10, 18, 3. 153, 4. प्राञ्चो मदत्युत्तणो: 3, 7, 7. मनस् 31, 5. अमित्रा: 10, 131, 1. AV. 11, 8, 18. 13, 2, 3. 4, 7. रथं विद्युतः

प्राञ्चम् RV. 10, 135, 3. दायर्ध प्राञ्चो ककुभं पथिव्या: pronus 7, 99, 2. प्राञ्चो जीवातु: fortdauernd AV. 7, 17, 2. Mit कर herbeibringen, herschaffen; fördern: प्राञ्चं यज्ञं चकम RV. 3, 1, 2. 1, 18, 8. प्राञ्चो द्यावा पथिवी ब्रह्मणा कथि herzuwenden 2, 2, 7. 7, 6, 4. प्राञ्चीमु देवाश्चिन्ता धियं मे उमंघा सातये कृतं वसूयुम् der Gewährung entgegenführen 67, 5. सूक्ताय पयः कृणुहि प्राञ्चः bahne die Wege 9, 91, 5. तस्मै नमो दश प्राञ्ची: कृणामि ich strecke die zehn (Finger) vor, als Gebärde des Flehens oder der Versicherung AV. 5, 28, 11. RV. 10, 34, 2. पतश्च भयमाशङ्केत्प्राञ्ची तां कल्पयेद्दिशम् die Weltrichtung mache er sich zugewandt d. i. nach der Weltrichtung richte er sich M. 7, 189. — b) östlich AK. 3, 4, 21, 136. H. 168. H. an. MED. HALĀJ. 1, 103. प्राञ्ची दिक् (काष्ठा) oder प्राञ्चो allein Osten AK. 1, 1, 3, 3. 3, 4, 22, 7. HALĀJ. 1, 101. प्राञ्ची देवानां दिक् ÇAT. BR. 1, 7, 1, 12. AV. 3, 26, 1. 4, 14, 7. 5, 4, 8. ÇAT. BR. 9, 5, 1, 64. KĀTJ. ÇR. 15, 2, 4. MBH. 3, 11860. DRAUP. 3, 7. HIP. 4, 46. SŪRJAS. 1, 61. 63. ÇĀK. 94. RAGH. 4, 28. VID. 186. KATHĀS. 18, 56. 57. 60. 28, 2. BHĀG. P. 4, 24, 2. MĀRK. P. 29, 18. भीमप्राञ्चीदिग्विजये MBH. 2, 29 in der Unterschr. सप्त या: प्राच्य: स्रवन्ति ÇAT. BR. 9, 3, 1, 18. नद्यः nach Osten fließend 14, 6, 9. KĀND. UP. 6, 10, 1. सरस्वती BHĀG. P. 1, 16, 37. 4, 19, 1. 6, 8, 38. उदीच: प्राच: पशूनुत्सृजति ÇAT. BR. 6, 4, 4, 22. प्राञ्चो धावन्ति। प्राडिञ्च हि सुवर्गो लोकः TBR. 1, 3, 5, 5. TS. 5, 7, 1. KĀTJ. ÇR. 1, 8, 42. 2, 1, 11. पश्चाद्ये: प्राडुपोपविवेश nach Osten gewandt KĀND. UP. 4, 6, 1. हिमवद्विन्ध्ययोर्मध्यं पत्राग्विनशनादपि। प्रत्यगेव प्रयागाच्च मध्यदेश: प्रकीर्तितः ॥ (hier könnten प्राक् und प्रत्यक् auch adv. sein) M. 2, 21. H. 931. च्यरति: प्राची वेदि: drei A. in der Richtung von West nach Ost in der Länge haltend KĀTJ. ÇR. 2, 6, 4. 5, 3, 13. daher auch प्राची für Länge: °प्राणा (Gegens. तिर्यक्प्राणा) Schol. zu KĀTJ. ÇR. 209. 9. 13. 15. 446, 16. षट्दिशप्रक्रम° SĀJ. zu RV. 2, 15, 3. — प्राञ्चो देशे im Lande der Oestlichen P. 1, 1, 75. 2, 4, 60. 4, 2, 139. 6, 2, 74. 7, 3, 14. 24. die Oestlichen so v. a. die Lehrer im Ostlande 3, 4, 18. 4, 1, 17. 43. 160. 5, 3, 80. 94. 4, 101. 8, 2, 86. VĀRTI. 9 zu 7, 3, 45. PRATĀPAR. 82, a, 9. 1, 4. तडुक्तं प्राचा भामहेन 2, 6, 1. Verz. d. B. H. 300, 28. Ind. St. 4, 172. fg. 176. — c) *vormalig, der frühere* H. an. MED. RV. 1, 110, 2. Diese Bed. hat das Wort am Anfange vieler besonders aufgeführter Composita. — 2) प्राक् adv. praep. vorn, voran; vorher, früher, ehemals; vor (im Raum, in der Zeit oder in der Ordnung); mit dem ablat. P. 5, 3, 30. VOP. 7, 104. AK. 3, 5, 23. H. an. MED. avj. 14. fg. HALĀJ. 4, 22. प्राकपादयो: पतति खादति पृष्ठमसम् SPR. 1884. रात्रं प्राक्संख्यान्वितम् vorn mit einem Zahlwort versehen AK. 3, 6, 2, 25. 2, 12. ÇRUT. 42. H. 587. Schol. zu ÇĀK. 13, 8. सुवमत्तरतः प्राक्संमार्ष्टि KĀTJ. ÇR. 2, 6, 46. 9, 4, 28. vorn so v. a. im Osten RV. 3, 53, 11. यदिन्द्र प्रागपागुर्दृष्ट्वा ह्युसे नृभि: 8, 4, 1. 10, 5. KĀTJ. ÇR. 3, 8, 15. 9, 2, 22. — यूपाकृतिं प्रागुत्वा vorher KĀTJ. ÇR. 7, 1, 34. व्याधिविशेषास्तु प्रागभिरुक्ता: सर्व एव SUÇA. 1, 127, 7. 128, 2. प्राग्विप्रुष्यमाणहृदय अर्द्धशरीर: 118, 18. M. 1, 79. 9, 46. SĀY. 6, 28. VS. PRĀT. 4, 22. MRĀKḢ. 52, 4. SPR. 1885. RAGH. 12, 7, 75. 15, 56. ÇĀK. 72, 9. 110, 7. 189. VID. 318. KATHĀS. 4, 96. 6, 97. 10, 111. 18, 57. 32, 19. 46, 138. KĀÇ. zu P. 1, 1, 56. PĀNĒAT. 10, 18. HIT. 10, 19. BHĀG. P. 9, 4, 48. 22, 12. PRAB. 41, 1. 103, 7. MĀRK. P. 24, 38. AK. 3, 5, 16. 3, 6, 1, 39. H. 12. 1535. SĀH. D. 8, 9. प्रागेव मुक्तासनः vor Kurzem ÇĀK. 63, 16. प्रागेव bedeutet in den Schriften der Buddhisten häufig